

Ковальчук Р. В.
студентка магістратури
"Управління навчальним закладом"
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: iwonyak@yandex.ru

**Управління позашкільним навчальним закладом на засадах
інноваційних підходів**

У статті розкриті інноваційні підходи в управлінні позашкільним навчальним закладом освіти, конкретизовано поняття інновація, розкриті шляхи успішного впровадження інноваційних технологій в управлінні позашкільним закладом та приклад впровадження інновацій в ЦПО ім. О. Разумкова м. Бердичева. Обґрунтовано вагомість впровадження інноваційних підходів у навчальний процес.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що сучасний вектор розвитку освіти в Україні, визначений "Проектом Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2017 роки", обумовлює потребу впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить як від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтується на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання, так і від застосування інноваційних форм навчання і виховання, що використовуються педагогічним колективом навчального закладу [1: 20].

Мета статті: висвітлення питання впровадження інноваційних підходів в управлінні позашкільним навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу. Модернізація системи освіти пов'язана насамперед із введенням в освітнє середовище форм діяльності, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Проблемою інноватики в освітній системі актуалізувалася після набуття Україною незалежності та була викликана такими чинниками:

– нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу і потребу підготовки педагогічних кадрів;

– посилилась тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни та стрімко виникла потреба у педагогах, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;

– на відміну від умов жорсткої регламентації змісту й організації навчального процесу у радянський період в оновлювальній національній школі педагог отримав можливість творення власної педагогічної лабораторії, що безперечно, вимагає набуття досвіду інноваційної діяльності;

– входження навчальних закладів в ринкові відносини викликає конкуренцію між державними і недержавними навчальними закладами, надає можливості дитині навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;

– бурхливі зміни в інформатизації суспільства активізували потребу оновлення інформаційно-освітнього середовища [1: 20].

Різні питання ініціації, перебігу, результативності інноваційних процесів у системі позашкільної освіти дослідженні в працях І. Бега, О. Биковської, В. Вербицького, Ю. Гаврилюка, Л. Даниленко, Л. Калініної, Г. Пустовіта та ін. Для практичного забезпечення процесів розвитку в позашкільній освіті важливими є праці Ш. Амонашвілі, В. Взятишева, І. Дичківської, Є. Ільїна, В. Сухомлинського, В. Химинець та ін., у яких досліджуються проблеми організації ефективної діяльності та розвитку навчальних закладів, особливості формування сучасних педагогічних систем і технологій, удосконалення навчально-виховної роботи на основі інновацій.

Грунтовні дослідження в сучасному інноваційному управлінні досліджували Н. Свободнова, Є. Шатохін та Я. Заворотна. На думку Н. Свободнкової "інноваційне управління – це процес взаємовпливу, що викликає взаємоприспосовування поведінки суб'єктів діяльності на діалогічній основі, яка забезпечується спільним визначенням реалістичної мети з наступним поєднанням зусиль і само спрямуванням дій на її досягнення" [3: 23]. Є. Шатохін стверджує, що "інноваційне управління – це управління, яке включає в себе модульні та системні управлінські нововведення, забезпечує стійке інноваційне функціонування і розвиток школи" [4: 20]. Ми погоджуємося з думкою Я. Заворотної в тому, що "інноваційне управління – це цілеспрямована діяльність взаємодіючих суб'єктів управління, що орієнтована на реалізацію спільної мети (отримання інноваційного продукту) та на забезпечення оптимального функціонування та розвитку навчального закладу. Суб'єктами інноваційного управління є усі учасники інноваційного процесу (керівник навчального закладу,

вчителі, учні, батьки). Об'єктом інноваційного управління є інноваційний процес" [5: 136].

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в навчальний процес інноваційних педагогічних технологій, методів і підходів. Інновації – це нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, що охоплюють різні сфери життєдіяльності людства.

Перш ніж розглянути сутнісні ознаки інноваційних педагогічних підходів, уточнимо ключове поняття "інновація". Слово "інновація" латинського походження і в перекладі означає "оновлення, зміну, введення нового". У педагогічній інтерпретації інновація – це нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Поняття нового у педагогіці співвідноситься з такими характеристиками як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне [1: 20-21].

Під терміном "інновація" – розуміємо "нововведення, цілеспрямовану зміну, яка викликає перехід системи з одного стану до іншого. Інноваційна освітня діяльність відповідає процесам внесення якісно нових елементів в освіту" [2: 43]. Інноваційний підхід в управлінні характеризується як сукупність функцій, форм, методів і засобів управлінської діяльності її керівників, які забезпечують не лише стабільне функціонування закладу освіти, і його постійний розвиток. Такою групою функцій є: цільові, винайдені В. І. Масловим. Інноваційний аспект управління позашкільним навчальним закладом не знайшов належного наукового обґрунтування і базується, в основному, на нормативно-правових та інструктивних документах.

Проголошення інноваційного розвитку освіти в Україні відображено в таких державних документах, як Положення Міністерства освіти і науки України "Про інноваційну педагогічну діяльність" (2000 р.), "Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності" (2000 р.) та ін.

Інноваційні підходи утворюють нові моделі управлінської діяльності: 1) системний підхід; 2) ситуаційний підхід; 3) програмне управління; 4) цільове управління; 5) програмно-цільове управління; 6) управління за кінцевим результатом; 7) кібернетичне управління; 8) діалогічне, колегіальне, партисипативне управління; 9) управління розвитком закладу освіти; 10) управління якістю освіти; 11) адаптивне управління; 12) фасилітативне управління; 13) рефлексивне управління; 14) особистісно орієнтоване управління; 15) оптимізаційне управління; 16) демократичне управління; 17) управління інноваційними процесами.

Управління позашкільним навчальним закладом на засадах інноваційних підходів передбачає глибокий аналіз та оцінку введення

керівником управлінських інновацій, створення сприятливих умов для їх результативного застосування.

Центр позашкільної освіти ім. О. Разумкова м. Бердичева плідно працює над упровадженням в практику роботи інноваційних педагогічних й управлінських технологій. Ресурсне забезпечення програми розвитку закладу складається з таких інноваційних проєктів: "Модифікація навчально-виховної системи Центру позашкільної освіти ім. О. Разумкова", "Конкурси педагогічної майстерності як шлях до створення ситуації успіху", "Бердичівське аграрне процвітання", "Притулок моєї мрії", "Бердичівські пташині коридори", "Доторкнімось серцем до природи" (збереження первоцвітів), "Навчальна оранжерея – музей кімнатних рослин", природоохоронний проєкт по створенню дитячої громадської еколого-скаутської організації "Оптиміст", природо-дослідницький проєкт "Реконструкція учнівського дендрарію". В перспективі робота над проєктами: "Клуб "За здоровий спосіб життя", "Творчий зліт разумковців", "Літній табір разумковців", "Клуб "Мандрівник".

За напрямком діяльності це навчальні, методичні, виховні, організаційні проєкти. Подібних проєктів може бути одразу декілька, але вони не перевантажують діяльність закладу і входять окремими пунктами до річного плану роботи. Такий вид діяльності має свої переваги: по-перше, встановлюється баланс між прогнозованими результатами та наявними ресурсами, по-друге, забезпечується систематичність розвитку та впровадження інновацій усіма членами колективу, по-третє, упровадження роботи в інноваційному режимі зростає статус закладу, з'являється спільна мрія про його успішність, зростає рівень компетентності та професіоналізму адміністрації та педагогів. Розробляючи та презентуючи різноманітні проєкти, ми з упевненістю можемо зробити висновок, що проєктна діяльність є плідною для освіти, для нашого навчального закладу, результатом її є корисний матеріал, отже, вона має практичну цінність. І цінна вона не лише для вихованців, а й для педагогів, адміністрації, тому що дає можливість самовизначитися, самореалізуватися, бути творчими і брати активну участь у житті нашого Центру.

Інновацією останніх років стало застосування в професійній педагогічній практиці нашого закладу методичного портфолію і електронної презентації, що дозволяє педагогам систематизувати навчально-виховну, методичну, самоосвітню та науково-дослідницьку діяльність, а керівництву Центру спростити процедуру оцінювання результатів професійно-творчої діяльності та проведення атестації педагогів позашкільних навчальних закладів. За останній рік створено портфолію методиста Ланцової О. М., керівника гуртка-методиста Ризванюка О. О., Зразкового театру пісні "Краплинки", вокального

гуртка "Золотий ключик", гуртка декоративно-прикладного напрямку "Художник-майстер", "Моделювання іграшок-сувенірів", "Радіоелектронного конструювання", "Юні друзі природи". В перспективі планується розробити електронні презентації (портфоліо) усіх гуртків нашого Центру та їх керівників.

Висновок. Отже кожен керівник позашкільного навчального закладу, повинен прийняти рішення для себе, чи користуватися інноваційними підходами, щоб його заклад процвітав та розвивався, чи керувати поступово старіючою організацією, яка матиме свій фінал. Тому що інновації – це розвиток, а розвиток, як відомо – це світле майбутнє.

Список використаних джерел та літератури:

1. Сусахіна Л. Інноваційні педагогічні технології: актуальність використання в ПНЗ / Л. Сусахіна // Позашкілля. – 2014. – № 10. – С. 20-21.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Свободнова Н. О. Інноваційне управління навчальним закладом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії : спец. 08.00.04 "Ділове адміністрування" / Наталія Олексіївна Свободнова. – К., 2006. – 25 с.
4. Шатохин Е. А. Организационно-педагогические основы инновационного управления развивающимся общеобразовательным учреждением : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Общая педагогика и история педагогики" / Евгений Алексеевич Шатохин. – Брянск, 1999. – 25 с.
5. Заворотна Я. В. Сутність інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом / Я. В. Заворотна // Педагогічні науки : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. "Інноваційні процеси в освітньому просторі: доступність, ефективність, якість" : зб. наук. праць / [гол. ред. В. С. Курило]. – Луганськ : Вид-во ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2012. – Вип. 22 (257). – С. 132-137.

Ковальчук Р. В.

Управления внешкольным учебным заведением на основе инновационных подходов

В статье раскрыты инновационные подходы в управлении внешкольным учебным заведением, конкретизировано понятие инновация, раскрыты пути успешного внедрения инновационных технологий в управлении внешкольным учреждением и пример внедрения инноваций в ЦПО им. А. Разумкова г. Бердичева. Обоснована значимость внедрения инновационных подходов в учебный процесс.

Kovalchuk R.

Management of non-school educational institutions based on innovative approaches

The article considers modern innovative approaches in management of nonschool educational institutions, specifies the notion of innovation, reveals the ways of successful introduction of innovative technologies into management of non-school educational institutions, and an example of innovation in CPO them. A. Razumkov the city of Berdichev. The importance of introduction of innovations into the educational process is proved the article.